

Úterý, 13. listopadu 2018

P8_TA(2018)0446

Právní stát v Rumunsku

Usnesení Evropského parlamentu ze dne 13. listopadu 2018 o právním státě v Rumunsku (2018/2844(RSP))

(2020/C 363/02)

Evropský parlament,

- s ohledem na Smlouvy EU, zejména na články 2, 3, 4, 6 a 7 Smlouvy o Evropské unii (SEU),
- s ohledem na Listinu základních práv Evropské unie,
- s ohledem na Evropskou úmluvu o ochraně lidských práv a základních svobod (EÚLP),
- s ohledem na Ústavu Rumunska,
- s ohledem na sdělení Komise ze dne 11. března 2014 „Nový postup EU pro posílení právního státu“ (COM(2014)0158),
- s ohledem na rozpravu o demokracii a spravedlnosti v Rumunsku, kterou uskutečnil dne 2. února 2017,
- s ohledem na rozpravu o ohrožení právního státu v Rumunsku v důsledku reformy justice, kterou uskutečnil dne 7. února 2018,
- s ohledem na rozpravu o právním státě v Rumunsku, kterou uskutečnil dne 3. října 2018,
- s ohledem na výměnu názorů s prvním místopředsedou Komise Fransem Timmermansem ve Výboru pro občanské svobody, spravedlnost a vnitřní věci, která proběhla dne 1. října 2018,
- s ohledem na slyšení o demokracii a spravedlnosti v Rumunsku, které Výbor pro občanské svobody, spravedlnost a vnitřní věci uspořádal 22. března 2017,
- s ohledem na společné prohlášení předsedy Komise Junckera a prvního místopředsedy Timmermanse ze dne 24. ledna 2018 o nejnovějším vývoji v Rumunsku,
- s ohledem na společné stanovisko Benátské komise ze dne 16. března 2018 k návrhu rumunského zákona č. 140/2017 o změně vládního dekrety č. 26/2000 o sdruženích a nadacích;
- s ohledem na stanovisko Benátské komise ze dne 20. října 2018 o novele rumunského zákona č. 303/2004 o postavení soudců a státních zástupců, zákona č. 304/2004 o organizaci soudů a zákona č. 317/2004 o Vrchní justiční radě,
- s ohledem na stanovisko Benátské komise ze dne 20. října 2018 o změnách rumunského trestního zákoníku a trestního řádu, které se rovněž dotýkají zákona č. 78/2000 o prevenci, odhalování a trestání korupce a zákona č. 304/2004 o organizaci soudů,
- s ohledem na ad hoc zprávu Skupiny států proti korupci Rady Evropy (GRECO) ze dne 11. dubna 2018,
- s ohledem na zprávu o pokroku Rumunska, kterou Komise vydala dne 15. listopadu 2017 v rámci mechanismu pro spolupráci a ověřování,
- s ohledem na to, že v prosinci 2017 přijal rumunský parlament tři zákony, jimiž se provádí reforma rumunské justice, o změně zákona č. 303/2004 o postavení soudců a státních zástupců, zákona č. 304/2004 o organizaci soudů a zákona č. 317/2004 o Vrchní justiční radě, s ohledem na to, že v červnu 2018 byl novelizován trestní zákoník a v červenci 2018 trestní řád,

Úterý, 13. listopadu 2018

- s ohledem na usnesení 2226/2018 a doporučení 2134/2018 Parlamentního shromáždění Rady,
 - s ohledem na nález rumunského ústavního soudu ze dne 20. října 2018, který označil 64 z celkových 96 změn trestního řádu za protiústavní; s ohledem na prohlášení Ústavního soudu ze dne 25. října 2018, podle něhož je 30 změn trestního zákoníku v rozporu s ústavou;
 - s ohledem na opakované masové demonstrace proti korupci a za právní stát, k nimž dochází od ledna 2017, včetně masové demonstrace, která pod heslem „Diaspora doma“ proběhla dne 10. srpna 2018 v Bukurešti a po níž musely stovky lidí vyhledat lékařskou péči v důsledku tvrdého zákroku policie;
 - s ohledem na čl. 123 odst. 2 jednacího řádu,
- A. vzhledem k tomu, že Evropská unie je založena na hodnotách úcty k lidské důstojnosti, svobody, demokracie, rovnosti, právního státu a dodržování lidských práv, včetně práv příslušníků menšin, a vzhledem k tomu, že tyto hodnoty jsou společné členským státům ve společnosti vyznačující se pluralismem, nepřipustností diskriminace, tolerancí, spravedlností, solidaritou a rovností žen a mužů (článek 2 SEU);
- B. vzhledem k tomu, že čl. 6 odst. 3 SEU potvrzuje, že základní práva, která jsou zaručena Evropskou úmluvou o ochraně lidských práv a základních svobod a která vyplývají z ústavních tradic společných členským státům, tvoří obecné zásady práva Unie;
- C. vzhledem k tomu, že EU funguje na základě presumpce vzájemné důvěry v to, že členské státy jednají ve shodě s demokracií, právním státem a základními právy zakotvenými v EÚLP a v Listině základních práv;
- D. vzhledem k tomu, že nezávislost soudů je zakotvena v článku 47 Listiny základních práv a článku 6 EÚLP a představuje jeden z podstatných požadavků demokratické zásady dělby moci;
- E. vzhledem k tomu, že Skupina států proti korupci Rady Evropy (GRECO) ve své zprávě o Rumunsku z dubna 2018 formulovala závažné připomínky k některým aspektům zákonů o postavení soudů a státních zástupců, o organizaci soudů a o Vrchní justiční radě, jak je přijal rumunský parlament, a k navrhovaným novelám trestního práva; vzhledem k tomu, že GRECO zpochybnila daný legislativní proces a vyjádřila obavy z dopadu nových zákonů na nezávislost soudů, které podle ní implicitně porušují protikorupční normy;
- F. vzhledem k tomu, že Benátská komise ve svém stanovisku č. 924/2018 ze dne 20. října 2018, které se omezovalo na „některé, zvláště kontroverzní aspekty návrhů“, dospěla k závěru, že „ačkoli po kritických vyjádřeních a několika nálezech Ústavního soudu byla v návrzích provedena řada pozitivních změn..., přináší tyto tři návrhy důležité aspekty, které ... mohou způsobit tlak na soudce a státní zástupce a v konečném důsledku oslabit nezávislost soudů a soudců a ve spojení s ustanoveními o předčasném odchodu do důchodu také ohrozit jejich efektivitu a kvalitu s negativními důsledky pro boj proti korupci“, a uvedla, že tyto aspekty mohou „oslabit důvěru veřejnosti v soudnictví“⁽¹⁾;
- G. vzhledem k tomu, že Benátská komise ve svém stanovisku č. 930/2018 ze dne 20. října 2018 dospěla k závěru, že bylo „nezbytné a oprávněné, aby rumunský parlament provedl reformu trestního zákoníku a trestního řádu s cílem provést nálezy Ústavního soudu a příslušné směrnice EU“, a že mnohé ze změn „závažným způsobem sníží efektivitu rumunského trestního soudnictví v boji proti různým formám trestné činnosti, včetně trestných činů spojených s korupcí a násilné a organizované trestné činnosti“⁽²⁾;

⁽¹⁾ Stanovisko Benátské komise č. 924/2018 ze dne 20. října 2018 (CDL-AD(2018)017).

⁽²⁾ Stanovisko Benátské komise č. 930/2018 ze dne 20. října 2018 (CDL-AD(2018)021).

Úterý, 13. listopadu 2018

- H. vzhledem k tomu, že Benátská komise ve svém společném stanovisku č. 914/2018 ze dne 16. března 2018 uváděla, že „na setkáních v Bukurešti iniciátoři návrhu zákona uvedli, že jsou ochotni návrh v několika ohledech upravit“, a vyzvala rumunské orgány, aby věnovaly pozornost jejím hlavním doporučením, zejména tomu, že „nové požadavky na oznamování a zveřejňování informací, které přináší návrh zákona, včetně sankcí spočívajících v pozastavení činnosti organizace a jejího rozpuštění v případě nesplnění těchto požadavků, jsou zjevně zbytečné a nepřiměřené a měly by být zrušeny“, a že zveřejňování podrobných finančních zpráv každých šest měsíců a uvádění zdrojů příjmů bez ohledu na výši částky ve spojení se sankcí rozpuštění organizace bude mít „paralyzující účinek na občanskou společnost“ a bude v rozporu se „svobodou sdružování a právem na respektování soukromého života“⁽¹⁾;
- I. vzhledem k tomu, že Parlamentní shromáždění Rady Evropy vyzvalo Rumunsko, aby zamítlo nedávno předložené návrhy zákonů, které nevládním organizacím ukládají nové požadavky na podávání finančních zpráv, a aby tyto návrhy uvedlo v soulad s doporučeními Benátské komise a Úřadu pro demokratické instituce a lidská práva Organizace pro bezpečnost a spolupráci v Evropě (OBSE/ODIHR) a před přijetím uspořádala široké konzultace s veřejností⁽²⁾;
- J. vzhledem k tomu, že dne 19. července 2018 Komise podala k Soudnímu dvoru Evropské unie žalobu na Rumunsko pro nesplnění povinnosti provést čtvrtou směrnici o praní peněz ve vnitrostátním právu; vzhledem k tomu, že dne 24. října 2018 přijal rumunský parlament „návrh zákona o boji proti praní peněz a financování terorismu“;
- K. vzhledem k tomu, že v současnosti probíhá diskuse o úloze Rumunské zpravodajské služby (SRI), která se údajně vměšovala do činnosti rumunských soudů, přičemž vyvstávají otázky, jak velký rozsah toto údajné vměšování mělo mít a jak probíhalo; vzhledem k tomu, že Benátská komise ve svém stanovisku ze dne 20. října 2018 uvedla, že „je zřejmé nezbytné provést důkladný přezkum právních ustanovení o kontrole zpravodajských služeb“;
- L. vzhledem k tomu, že v květnu 2016 byla iniciována petice požadující změnu rumunské ústavy s cílem omezit definici rodiny na manželství muže a ženy; vzhledem k tomu, že četné lidskoprávní skupiny vyjádřily obavy, že tento návrh by mohl vést k porušení mezinárodních norem v oblasti lidských práv a zesílit homofobní diskriminaci v Rumunsku; vzhledem k tomu, že Parlament tuto změnu schválil dvoutřetinovou většinou; vzhledem k tomu, že referendum o této záležitosti nedosáhlo požadované třicetiprocentní volební účasti;
- M. vzhledem k tomu, že podle přehledu situace v oblasti lidských práv osob LGBTI v Evropě za rok 2018, který každoročně zveřejňuje Evropský region Mezinárodního sdružení lesbiček a homosexuálů (ILGA-Europe), se Rumunsko řadí na 25. místo z 28 členských států EU, pokud jde o legislativu proti osobám LGBTI, slovní útoky na ně a jejich diskriminaci;
- N. vzhledem k tomu, že Evropská unie se hlásí ke svobodě a pluralismu sdělovacích prostředků a k právu na informace a svobodu projevu; **vzhledem k tomu, že whistleblowing je zásadní součástí investigativní žurnalistiky a svobody tisku a že podle sdělení Komise ze dne 23. dubna 2018 o posílení ochrany oznamovatelů na úrovni EU (COM(2018)0214) jsou oznamovatelé ve většině členských států chráněni pouze ve velmi omezených situacích;** vzhledem k tomu, že funkce médií coby strážce veřejných zájmů je klíčová pro dodržování těchto práv a pro ochranu všech ostatních základních práv;
- O. vzhledem k tomu, že organizace Reportéři bez hranice upozorňuje na pokusy o přeměnu rumunských médií v nástroje politické propagandy a poukazuje na to, že ve sdělovacích prostředcích dochází k politické cenzuře⁽³⁾;
- P. vzhledem k tomu, že článek 12 Listiny základních práv dává každému právo na svobodu pokojného shromažďování a na svobodu sdružovat se s jinými na všech úrovních, zejména pokud jde o politické, odborové či občanské záležitosti;
- Q. vzhledem k tomu, že zprávy o násilném zákroku rumunské policie při demonstracích dne 10. srpna 2018 vyvolaly závažné otázky ohledně proporcionality použité síly a porušení základních práv demonstrantů a vedly k zahájení vyšetřování rumunských policejních orgánů;

⁽¹⁾ Společné stanovisko Benátské komise č. 914/2018 ze dne 16. března 2018 (CDL-AD(2018)004).

⁽²⁾ Usnesení 2226/2018 a doporučení 2134/2018 Parlamentního shromáždění Rady Evropy

⁽³⁾ <https://rsf.org/en/romania>

Úterý, 13. listopadu 2018

- R. vzhledem k tomu, že korupce zůstává v Evropské unii jedním ze závažných problémů; vzhledem k tomu, že ačkoli korupce může mít v jednotlivých členských státech různou povahu a rozsah, poškozují EU jako celek stejně jako její ekonomiku a společnost, brání hospodářskému rozvoji, oslabuje demokracii a narušuje právní stát;
5. vzhledem k tomu, že poté, co Ústavní soud vydal rozhodnutí omezující pravomoci prezidenta, byla dne 9. července 2018 odvolána z funkce hlavní státní zástupkyně Národního protikorupčního úřadu (DNA), a to navzdory negativnímu stanovisku Vrchní justiční rady; vzhledem k tomu, že Benátská komise ve svém stanovisku ze dne 20. října 2018 uvedla, že je důležité „posílit nezávislost státních zástupců a zachovat a rozšířit úlohu institucí, jako je prezident a Vrchní justiční rada, které mohou být protiváhou ministra [spravedlnosti]“; vzhledem k tomu, že dne 24. října 2018 ministr spravedlnosti obvinil vrchního státního zástupce z překročení jeho pravomocí a požádal o jeho odvolání;
1. zdůrazňuje, že je zcela zásadní, aby byly plně dodržovány společné evropské hodnoty uvedené v článku 2 SEU a aby byla zaručena základní práva zakotvená v Listině základních práv Evropské unie;
2. je hluboce znepokojen navrhovanými změnami v rumunských zákonech o soudech a v trestním právu, zejména proto, že tyto změny mohou způsobit strukturální oslabení nezávislosti soudů a schopnosti účinně potírat korupci v Rumunsku a narušit právní stát;
3. odsuzuje násilný a nepřiměřený zákrok policie při demonstracích v Bukurešti v srpnu 2018; vyzývá rumunské orgány, aby zajistily transparentní, nestranné a efektivní prošetření postupu pořádkové policie;
4. vyzývá rumunské orgány, aby vytvořily záruky, které zajistí transparentní právní základ pro institucionální spolupráci a zamezí vměšování **obcházecímu** systém brzd a protivah; požaduje, aby se posílila parlamentní kontrola zpravodajských služeb;
5. žádá rumunské orgány, aby se postavily proti veškerým opatřením, která by dekriminalizovala korupci státních činitelů, a aby uplatnily národní protikorupční strategii;
6. důrazně doporučuje, aby byly znovu zváženy právní předpisy o financování, organizaci a fungování nevládních organizací s ohledem na jejich potenciálně zastrašující účinek na občanskou společnost a jejich konflikt s principem svobody sdružování a právem na soukromí; je přesvědčen, že tyto předpisy by měly být uvedeny plně v soulad s právním rámcem Evropské unie;
7. žádá rumunský parlament a rumunskou vládu, aby plně provedly všechna doporučení Evropské komise, GRECO a Benátské komise a aby neprováděly žádné reformy, které by ohrožovaly právní stát a nezávislost soudnictví; žádá, aby nadále probíhala spolupráce s občanskou společností, a poukazuje na to, že výše uvedené problémy je třeba řešit v rámci transparentního a inkluzivního procesu; vybízí zúčastněné strany k tomu, aby před konečným přijetím těchto sporných legislativních opatření aktivně žádaly Benátskou komisi o jejich posouzení;
8. vyzývá rumunskou vládu, aby spolupracovala s Komisí podle zásady loajální spolupráce, zakotvené ve Smlouvě;
9. opakovaně vyjadřuje politování nad tím, že se Komise rozhodla nezveřejnit zprávu EU o boji proti korupci za rok 2017, a důrazně ji žádá, aby ve všech členských státech bezodkladně obnovila své roční protikorupční monitorování; vybízí Komisi, aby vypracovala systém přísných ukazatelů a snadno použitelných jednotných kritérií pro měření míry korupce v členských státech a pro hodnocení jejich protikorupčních politik v souladu s usnesením Parlamentu ze dne 8. března 2016 k výroční zprávě za rok 2014 o ochraně finančních zájmů Evropské unie ⁽¹⁾;

⁽¹⁾ Úř. věst. C 50, 9.2.2018, s. 2.

Úterý, 13. listopadu 2018

10. vyslovuje se pro zavedení pravidelného, systematického a objektivního procesu monitorování a dialogu za účasti všech členských států, Rady, Komise a Parlamentu, jehož cílem by bylo bránit základní hodnoty EU – demokracii, základní práva a právní stát –, jak je uvedeno v usnesení Evropského parlamentu ze dne 25. října 2016 o vytvoření mechanismu EU pro demokracii, právní stát a základní práva (Pakt EU o demokracii, právním státu a základních právech) ⁽¹⁾; opakuje, že podstatou tohoto mechanismu by mělo být vydávání výroční zprávy s doporučeními pro jednotlivé země ⁽²⁾;
 11. vyzývá Komisi, aby jako strážkyně Smluv sledovala, jak rumunské orgány reagují na vydaná doporučení, a nadále přitom nabízela Rumunsku plnou podporu při hledání vhodných řešení;
 12. pověřuje svého předsedu, aby předal toto usnesení Komisi, Radě, vládám a parlamentům členských států a prezidentovi Rumunska.
-

⁽¹⁾ Úř. věst. C 215, 19.6.2018, s. 162.

⁽²⁾ Viz: usnesení Evropského parlamentu ze dne 13. prosince 2016 o stavu základních práv v Evropské unii v roce 2015, Úř. věst. C 238, 6.7.2018, s. 2.